

आदिवासी लिम्बु जातिको प्रचलित च्याब्रुङ नाच र महिलाको सहभागिता

(धनकुटा जिल्ला चौबिस थुमको एक अध्ययन)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्रसङ्काय अन्तर्गत समाजशास्त्र
विषयको स्नातकोत्तर तहको लागि प्रस्तुत
गरिएको शोधपत्र

प्रस्तुतकर्ता

सरिता लिम्बु

कक्षा रोल नं. : २७७

परीक्षा रोल नं. : २८२८८५

रजिष्ट्रेशन नं. : ६-२-२१५-७०-२००७

त्रिभुवन विश्वविद्यालयसमाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०७३

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
सामाजिक शास्त्र संकाय
समाजशास्त्र
केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुर

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालयसमाजशास्त्र केन्द्रीय विभागअन्तर्गत समाजशास्त्र संकाय विषयको स्नातकोत्तर तह पूरा गर्ने प्रयोजनका लागि मेरो निर्देशन र सुपरिवेक्षणमा सरिता लिम्बुले “आदिवासी लिम्बु जातिको प्रचलित च्याबुङ नाच र महिलाको सहभागिता” विषयक शोधपत्र तयार गर्नुभएको हो । म उहाँको कार्यप्रति सन्तुष्ट छु र उहाँको उत्तरोत्तर प्रगतिको कामना गर्दै मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
डा.कृष्ण ब.भट्टचन
समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय कीर्तिपुर

मिति:-२०७३/०८/१२

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय
समाजशास्त्र
केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुर

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय अन्तर्गत छात्रा सरिता लिम्बुले “आदिवासी लिम्बु जातिको प्रचलित च्याब्रुङ नाच र महिलाको सहभागिता”विषयक शोधपत्र समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर उपाधिका लागि उचित ठहराइएकोले स्वीकृत प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

प्रा.डा.तुलसी राम पाण्डे

विभागीय प्रमुख

.....

डा. सुरेन्द्र मिश्र

बाह्य परीक्षक

.....

डा.कृष्ण ब.भट्टचन

शोधनिर्देशक

.....

मिति: २०७३/०८/१२

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत“आदिवासी लिम्बु” जातिको प्रचलित च्याब्रुङ नाच र महिलाको सहभागिता” शीर्षकको शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालयको मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय अन्तर्गत स्नातकोत्तर तहको उपाधी प्राप्त गर्न आंशिक कार्य पूर्तीका लागि तयार पारिएको हो । नेपालमा बसोवास गर्ने विभिन्न जातजातिहरु मध्ये लिम्बु जातिको प्रचलित च्याब्रुङ नाच र महिलाको सहभागिताबारेमा अध्ययन गर्ने मेरो दृढ संकल्पलाई आदरणीय गुरुहरुको निर्देशन र प्रोत्साहनद्वारा पूरा गरि स्नातकोत्तर तहको अन्तिम चरणमा आइपुग्दा मलाई अत्यन्त हर्षित र गर्वको महसुस भइरहेको छ । यस शोधपत्रको प्रस्तावना कार्य देखि अन्त्य सम्म र शोधपत्रको शीर्षक अनुसार निर्देशन, सल्लाह, सुझाव एवं सहयोग प्रदानगरी आफ्नो व्यस्त समय दिनुहुने त्रि.वि. समाजशास्त्र केन्द्रिय विभागका आदरणीय सुपरिवेक्षक गुरुडा.कृष्ण ब.भट्टचन ज्यू, साथै यसै विभागका प्रमुख प्राध्यापक डा.तुलसी राम पाण्डे र वाह्य परिक्षक सुरेन्द्र मिश्रज्यू प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

यस शोधपत्र लेखनका क्रममा आवश्यक सूचनाहरु उपलब्ध गराई सहयोग पुर्याउनु हुने धनकुटा चौबिसका उत्तरदाताहरु, किरात याक्थुम चुम्लुङ परिवार, मेरो जीवनको पाइलासँगै भौतिक, आर्थिक, तथा हरेक क्षेत्रमा सहयोग गर्दै उच्च शिक्षा सम्म पढ्न प्रोत्साहन गरि यो अवस्थामा ल्याइदिनु हुने र शोधकार्य लेखनमा सुझाव दिनु हुने मेरो बुवा आमा बीर बहादुर लिम्बु, पुर्णीमाया लिम्बु, काका काकी टंक सुब्बा, कमला लिम्बु प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । यसका साथै हर पक्षबाट सहयोग र प्रोत्साहन दिनुहुने मेरो श्रीमान विक्रम राई र साथी विनिता शर्मा, सावित्री चौधरी, मेरो दाई दिदिहरु लाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

सरिता लिम्बु

शोधार्थी

समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग

त्रिभूवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपूर, काठमाडौं

मिति :- २०७३/०८/१२

बिषयसूची

सिफारिस पत्र

स्वीकृत पत्र

कृतज्ञता ज्ञापन

विषय सूची

अध्याय-१

परिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि	१-२
१.२.समस्याको कथन	३
१.३ अध्ययनको उद्देश्य	३-४
१.३ अध्ययनको महत्व	४
१.५. अध्ययनको संगठनात्मक ढाँचा	५

अध्याय - २

पूर्वसाहित्यको अवलोकन

२.१. सैद्धान्तिक अवधारणा	६-८
२.२.पूर्वसाहित्यको पुनरावलोकन	८-११

अध्याय - ३

अनुसन्धान विधि

३.१ अध्ययन क्षेत्र छनोटको औचित्य	१२
----------------------------------	----

३.२ अनुसन्धान ढाँचा	१२-१३
३.३ अध्ययनको समग्रता र नमुना छनौट विधि	१३
३.४ तथ्याङ्कको प्रकृति र स्रोतहरु	१३
३.४.१. अन्तरवार्ता	१४
३.४.२ प्रश्नावली	१४
३.४.३ अवलोकन	१४-१५
३.५. द्वितीय स्रोतहरु	१५
३.६ तथ्याङ्क विश्लेषण एवं प्रस्तुतीकरण	१५
३.७. अध्ययनको सीमा	१५-१६

अध्याय-४

अध्ययन क्षेत्रको अवस्थिति

४.१. धनकुटा जिल्लाको भौगोलिक स्थिति	१७
४.२ चौबिस थुमको परिचय	१७
४.३ धनकुटा जिल्लाको सामाजिक र सास्कृतिक स्थिति	१८
४.४ धनकुटा जिल्लाको आर्थिक स्थिति	१८-१९

अध्याय-५

धनकुटा चौबिस थुममा प्रचलित च्याबुड नाचका प्रकारहरु

५.१ लिम्बु जातिको परिचय	२०- २१
५.२ च्याबुड नाचको उत्पत्ति सम्बन्धि विभिन्न तथ्यहरु	२१

५.२.१ केसामि र नाम्सामिको कथा	२१-२२
५.२.२ पहिलो मानव घर निर्माणको कथा	२२-२३
५.२.३ माहुरी बाट प्रेरित भएको कथा	२३-२४
५.२.४ च्याब्रुडको सामान्य परिचय र यस नाचको प्रस्तुतीकरण	२४-२७
५.३ चौबिस थुममा प्रचलित च्याब्रुड नाचका प्रकारहरु	२७-२९
५.३.१ कदमे नाच	२९
५.३.२ कुसरक्पा नाच	२९-३०
५.३.३ थकथाम्मा नाच	३०-३१
५.३.४ माङ्गलाङ्ग (देव नाच)	३१-३२
५.३.५ दुङ्गदुङ्गे नाच (कुलपूजामा नाचिने नाच)	३२-३३
५.३.६ नाबोन्जी नाच	३३
५.३.७ याम्फू नाच	३३
५.३.८ पुतुके नाच	३३-३४

अध्याय-६

च्याब्रुड नाचमामहिलाको भूमिका र लिम्बु जातिको पहिचानको राजनीतिका लागि गरिएका प्रयासहरु

६.१. च्याब्रुड नाचमा महिलाको भूमिका	३५-३७
६.२. लिम्बु जातिको पहिचानका राजनीतिका लागि गरिएका प्रयासहरु	३७-४०
६.३. वर्तमान अवस्थामा च्याब्रुड नाचको संरक्षण र सम्बर्धनका लागि गरिएका प्रयासहरु	४०-४१
६.४. च्याब्रुड नाच तथा संस्कृतीको संरक्षणका लागि खुलेका संस्थाहरु	४१

६.४.१. किरात याक्थुड चुम्लुड	४१-४२
६.४.२. लिम्बु चलचित्रकर्मी संघ	४२
६.४.३ लिम्बु विद्यार्थी मञ्च	४२-४३
६.४.४. लिम्बुहरुको बिषयमा सरोकार राख्ने व्यक्तित्वहरुले प्रकाशन गरेका विभिन्न पुस्तकहरु तथा पत्रपत्रिकाहरु	४३

अध्याय-७

अध्ययनको सारंस र निश्कर्ष

७.१ सारंस	४४-४५
७.२. निश्कर्ष	४६-४७

सन्दर्भसामग्री